

Prof. dr hab. Aldona Kubica

Katedra Rehabilitacji Kardiologicznej i Promocji Zdrowia

Wydział Nauk o Zdrowiu, Collegium Medicum w Bydgoszczy

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Ocena rozprawy habilitacyjnej i dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dr nauk o zdrowiu Agnieszki Genowskiej

Doktor nauk o zdrowiu Agnieszka Genowska ukończyła studia na Wydziale Ochrony Zdrowia, Uniwersytetu Jagiellońskiego w 2003 roku z wynikiem bardzo dobrym. Stopień doktora nauk o zdrowiu uzyskała w 2011 roku na Wydziale Nauk o Zdrowiu tej samej uczelni na podstawie rozprawy: „Związek pomiędzy cechami demograficznymi, społecznymi, ekonomicznymi, środowiskowymi oraz zasobami i działaniami opieki zdrowotnej a umieralnością. Analiza ekologiczna 66 podregionów Polski” pod kierunkiem prof. dr hab. Andrzeja Pająka. Rok później uzyskała specjalizację w dziedzinie zdrowia publicznego. Od 2004 roku jest zatrudniona w Zakładzie Zdrowia Publicznego Wydziału Nauk o Zdrowiu, Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku, początkowo na stanowisku asystenta, a od 2016 na stanowisku adiunkta. Ponadto w latach 2005-2013 pracowała także w Wyższej Szkole Administracji Publicznej im. Stanisława Staszica w Białymstoku.

Rozprawa habilitacyjna (osiągnięcie naukowe)

Na przedstawione do oceny osiągnięcie naukowe pt. „Indywidualne i kontekstowe czynniki związane z niekorzystnymi wynikami zdrowotnymi na wczesnym etapie życia” składa się cykl czterech powiązanych tematycznie prac oryginalnych (o łącznym IF 13.663 oraz punktacji MEiN wynoszącej 480), które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym

zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 kryteria ewaluacji jakości działalności naukowej ust. 2 pkt 2 lit. B.

1. **Genowska A**, Motkowski R, Strucinskaite V, Abramowicz P, Konstantynowicz J. Inequalities in birth weight in relation to maternal factors: a population-based study of 3,813,757 live births. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2022; 19(3): 1384. doi:10.3390/ijerph19031384. IF = 4.614; MNiSW/MEiN = 140
2. **Genowska A**, Fryc J, Szpak A, Tyszko P. Is socio-economic status associated with adverse birth outcomes in Poland?. *Annals of Agricultural Environmental Medicine*. 2019; 26(2): 369-374. doi:10.26444/aaem/95215. IF = 0.982; MNiSW/MEiN = 100
3. **Genowska A**, Jamiołkowski J, Szafraniec K, Stepaniak U, Szpak A, Pająk A. Environmental and socio-economic determinants of infant mortality in Poland: an ecological study. *Environmental Health*. 2015; 14:61. doi:10.1186/s12940-015-0048-1. IF= 3.453; MNiSW/MEiN = 40
4. **Genowska A**, Strucinskiene B, Jamiołkowski J, Abramowicz P, Konstantynowicz J. Emission of industrial air pollution and mortality due to respiratory diseases: a birth cohort study in Poland. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2023; 20(2): 1309. doi:10.3390/ijerph20021309. IF = 4.614; MNiSW/MEiN = 140

Tematem wiążącym ten cykl publikacji jest epidemiologiczna analiza indywidualnych i kontekstowych czynników związanych z masą urodzeniową i umieralnością poniżej pierwszego roku życia przeprowadzona w oparciu o badania retrospektywne dużych zbiorów danych z krajowych rejestrów urodzeń i zgonów zawierających kompletne dane populacyjne. Podejmując ten temat Dr Agnieszka Genowska wpisała się w niezwykle ważny praktycznie oraz ciekawy poznawczo nurt badań prowadzonych na całym świecie.

Cele cyklu prac stanowiących osiągnięcie naukowe zostały precyzyjnie zdefiniowane pokazując przyjętą przez Autorkę strategię badawczą. Głównym problemem badawczym, podjętym przez Habilitantkę, było ustalenie związków pomiędzy wybranymi czynnikami biologicznymi, społecznymi, demograficznymi i ekonomicznymi oraz zanieczyszczeniami środowiska a masą urodzeniową żywych noworodków oraz umieralnością poniżej pierwszego roku życia.

Realizacja tego celu poprzez badania dużej populacji umożliwiła pogłębioną i wiarygodną analizę czynników determinujących masę urodzeniową noworodków [Genowska A, et al. Inequalities in birth weight in relation to maternal factors: a population-based study of 3,813,757 live births. *Int J Environ Res Public Health*. 2022;19(3):1384]. Badania przeprowadzone przez dr Agnieszkę Genowską wykazały, że niezależnie od liczby porodów, zaawansowany wiek matki był silnie związany ze zmniejszoną masą urodzeniową noworodka. Niezmiernie ciekawe są także obserwacje dotyczące zależności pomiędzy wykształceniem matek a masą urodzeniową noworodków. Należy podkreślić praktyczną przydatność wyników tego badania, które może odgrywać kluczową rolę w poradnictwie przedkoncepcyjnym i ciążyowym.

Istotnym aspektem prowadzonych badań jest ocena zależności pomiędzy uwarunkowaniami ekonomicznymi i społecznymi a masą urodzeniową noworodków w podregionach Polski [Genowska A, et al. Is socio-economic status associated with adverse birth outcomes in Poland?. *Ann Agric Environ Med*. 2019;6(2):369-374]. Opierając się na danych z Głównego Urzędu Statystycznego dr Agnieszka Genowska wykazała, że występowanie niskiej masy urodzeniowej było mniejsze wśród matek z wyższym poziomem wykształcenia, o wyższych dochodach, zamieszkujących podregiony o korzystniejszym statusie społeczno-ekonomicznym i niższej gęstości zaludnienia. Habilitantka wraz z pozostałymi współautorami zwracają uwagę, że analizy luk zdrowotnych powinny pozostać priorytetem w badaniach mających na celu identyfikację czynników negatywnie wpływających na zdrowie noworodków we wszystkich typach społeczności.

Kolejnym zagadnieniem, którym zajęła się dr Agnieszka Genowska w swoich badaniach jest ocena zależności pomiędzy środowiskiem pracy, zanieczyszczeniami przemysłowymi, statusem społeczno-ekonomicznym a umieralnością niemowląt w Polsce [Genowska A, et al. Environmental and socio-economic determinants of infant mortality in Poland: an ecological study. *Environ Health*. 2015;14:61]. Te wyjątkowo ważne badania wykazały, że koincydencja takich cech populacyjnych jak niekorzystne środowisko pracy oraz zanieczyszczenia przemysłowe wiąże się z wyższą umieralnością niemowląt przyczyniając się do wyjaśnienia geograficznego zróżnicowania stanu zdrowia w obszarze kraju.

Ostatnim elementem wchodzącym w skład osiągnięcia są badania zależności pomiędzy zanieczyszczeniem powietrza spowodowanym emisją pyłów związanych z działalnością przemysłową a umieralnością z powodu chorób układu oddechowego poniżej pierwszego roku życia [Genowska A, et al. Emission of industrial air pollution and mortality due to respiratory diseases: a birth cohort study in Poland. *Int J Environ Res Public Health*. 2023;20(2):1309]. Doprowadziły one do kilku istotnych konkluzji. Na podkreślenie zasługuje udowodnienie, że emisja pyłów definiowana jako całkowite zanieczyszczenie cząstkami stałymi jest związana z umieralnością z powodu chorób układu oddechowego poniżej pierwszego roku życia. Habilitantka sugeruje, że skierowanie działań na zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza spowodowanego emisją pyłów może się przyczynić do zmniejszenia ryzyka zgonu z powodu chorób układu oddechowego wśród noworodków i niemowląt.

Taki dobór prac, stanowiących poddane ocenie osiągnięcie naukowe, jest moim zdaniem optymalne, ponieważ kompleksowo odnosi się do biologicznych, społeczno-demograficznych, ekonomicznych i środowiskowych uwarunkowań niekorzystnych wyników zdrowotnych na wczesnym etapie życia. Wszystkie te publikacje łączy wyeksponowany przez Autorkę aspekt praktyczny, a zaprezentowane wyniki wypełniają istotną lukę w wiedzy dotyczącej przyczyn zróżnicowania potencjału zdrowia wśród noworodków i niemowląt w Polsce. Uzyskane dowody naukowe mogą być przydatne do kształtowania polityki zdrowotnej skierowanej na zmniejszenie umieralności w najmłodszej grupie wiekowej oraz kształtowanie zdrowia przyszłych pokoleń.

Podsumowując, przedstawiony do oceny cykl prac jest nowatorskim i oryginalnym opracowaniem niezwykle ważnego problemu medycznego. Osiągnięcie naukowe świadczy nie tylko o umiejętności prowadzenia badań naukowych, ale przede wszystkim o zdolności Habilitantki do analizy potencjału aplikacyjnego uzyskanych wyników oraz do proponowania kierunków działań możliwych do zastosowania w praktyce w celu poprawy zdrowia całego społeczeństwa. Przedstawiony do oceny cykl prac spełnia kryteria rozprawy habilitacyjnej.

Dorobek naukowy

Niezależnie od publikacji włączonych do osiągnięcia naukowego dr Agnieszka Genowska jest autorem 65 publikacji naukowych, w tym 27 oryginalnych prac naukowych (14 w czasopismach z Impact Factor). Ponadto opublikowała 3 prace przeglądowe (w tym 2 prace w czasopismach z IF),

6 monografii, 23 rozdziały w monografiach, oraz 10 raportów. Niemal cały dorobek naukowy dr Agnieszki Genowskiej został opublikowany po uzyskaniu stopnia doktora. Sumaryczny Impact Factor publikacji Habilitantki wg. Web of Science (z wyłączeniem osiągnięcia – IF 13,663) wynosi 37,707, a Index Hirscha 4. Punktacja Ministerstwa Nauki i Edukacji wynosi 1642 (z wyłączeniem osiągnięcia – 480).

Analiza dorobku naukowego wskazuje jednoznacznie, że Habilitantka jest w pełni świadoma praktycznego wymiaru prowadzonych przez nią badań. Na szczególną uwagę zasługuje 12 publikacji, w których dr Agnieszka Genowska zajmowała się oceną determinantów ryzyka zgonu i zagrożeń zdrowotnych powiązanych z niską masą urodzeniową, które chociaż nie zostały włączone do osiągnięcia naukowego, to jednak wprost nawiązują do tematyki prac zawartych w cyklu. Warto podkreślić, że aż w 11 spośród 12 artykułów dotyczących tej tematyki Habilitantka jest pierwszym autorem. Wśród publikacji dotyczących tego nurtu badań na szczególne uznanie zasługują:

1. Wołejczo S, **Genowska A**, et al. Insights into prevention of health complications in small for gestational age (SGA) births in relation to maternal characteristics: a narrative review. *J Clin Med*. 2023; 12(2): 531. doi:10.3390/jcm12020531. (IF=4.964, MNiSW/MEiN=140 pkt.).
2. **Genowska A**, et al. Converging or diverging trajectories of mortality under one year of age in the Baltic States: a comparison with the European Union. *Arch Public Health*. 2021;79(1):76. (IF=2.736, MNiSW/MEiN=100 pkt.).
3. **Genowska A**, et al. Study on changing patterns of reproductive behaviours due to maternal features and place of residence in Poland during 1995-2014. *Ann Agric Environ Med*. 2018; 25(1): 137-144. doi:10.26444/aaem/75544 (IF=1.030, MNiSW/MEiN=100 pkt.).
4. **Genowska A**, et al. Social costs of loss in productivity-related absenteeism in Poland. *Int J Occup Med Environ Health*. 2017; 30(6): 917-932. doi:10.13075/ijomeh.1896.01123 (IF=1.367, MNiSW/MEiN=100 pkt.).
5. **Genowska A**, et al. Inequalities in mortality of infants under one year of age according to foetal causes and maternal age in rural and urban areas in Poland, 2004-2013. *Ann Agric Environ Med*. 2016; 23(2): 285-291. doi:10.5604/12321966.1203892 (IF=0.829, MNiSW/MEiN=100 pkt.).

Dorobek naukowy habilitantki jest spójny tematycznie, jednak wśród wartościowych artykułów wykraczających poza wiodącą tematykę, moim zdaniem, na uwagę zasługują:

1. Marcinowicz L, Fejfer-Wirbal E, Dudzik A, **Genowska A**, Terlikowski S. Barriers and facilitators to COVID-19 vaccine uptake among polish patients: a qualitative interview study. *Vaccines (Basel)*. 2023; 11(1): 177. doi:10.3390/vaccines11010177. (IF=4.961, MNiSW/MEiN=140 pkt.).
2. Jamiołkowski J, **Genowska A**, Pająk A. Is area-level socioeconomic deprivation associated with mortality due to circulatory system diseases in Poland? *BMC Public Health*. 2023; 23(1): 7. doi:10.1186/s12889-022-14914-y. (IF=4.135, MNiSW/MEiN=100 pkt.).
3. Seleviciene V, Cesnaviciute A, Strukcinskiene B, Marcinowicz L, Strazdiene N, **Genowska A**. Physiotherapeutic scoliosis-specific exercise methodologies used for conservative treatment of adolescent idiopathic scoliosis, and their effectiveness: an extended literature review of current research and practice. *Int J Environ Res Public Health*. 2022; 19(15): 9240. doi:10.3390/ijerph19159240. (IF=4.614, MNiSW/MEiN=140 pkt.).
4. **Genowska A**, Strukcinskiene B, Villerusa A, Konstantynowicz J. Converging or diverging trajectories of mortality under one year of age in the Baltic States: a comparison with the European Union. *Arch Public Health*. 2021;79(1):76. doi:10.1186/s13690-021-00598-0. (IF=2.736, MNiSW/MEiN=100 pkt.).
5. **Genowska A**, Jamiołkowski J, Szafraniec K, Fryc J, Pająk A. Health care resources and 24,910 deaths due to traffic accidents: an ecological mortality study in Poland. *Int J Environ Res Public Health*. 2021; 18(11): 5561. doi:10.3390/ijerph18115561. (IF=4.614, MNiSW/MEiN=140 pkt.).
6. **Genowska A**, Polak M, Goworko-Składanek B, Sygit K, Huzarska D, Szafraniec K. Demographic and economic correlates of mortality due to traffic accidents among children aged 1–14 years in European countries. *Iran J Publ Health*. 2020; 49(6): 1069-1078. (IF=1.429, MNiSW/MEiN=40 pkt.).
7. Polak M, **Genowska A**, Szafraniec K, Fryc J, Jamiołkowski J, Pająk A. Area-based socio-economic inequalities in mortality from lung cancer and respiratory diseases. *Int J Environ Res Public Health*. 2019;16(10):1791. doi:10.3390/ijerph16101791. (IF=2.849, MNiSW/MEiN=140 pkt.).

8. **Genowska A**, Szafraniec K, Polak M, Szpak A, Walecka I, Owoc J. Study on changing patterns of reproductive behaviours due to maternal features and place of residence in Poland during 1995-2014. *Ann Agric Environ Med*. 2018; 25(1): 137-144. doi:10.26444/aaem/75544. (IF=1.030, MNiSW/MEiN=100 pkt.).
9. **Genowska A**, Fryc J, Pinkas J, Jamiołkowski J, Szafraniec K, Szpak A, Bojar I. Social costs of loss in productivity-related absenteeism in Poland. *Int J Occup Med Environ Health*. 2017; 30(6): 917-932. doi:10.13075/ijomh.1896.01123. (IF=1.367, MNiSW/MEiN=100 pkt.).
10. **Genowska A**, Jamiołkowski J, Rodakowska E, Fryc J, Kozela M, Pająk A. Changing 14-year trends in the epidemiology of hepatitis B virus infection in rural and urban Central-Eastern European areas. *J Viral Hepat*. 2015; 22(12): 1061-1067. doi:10.1111/jvh.12420. (IF=4.179, MNiSW/MEiN=100 pkt.).

Chociaż tematyka tych prac jest zróżnicowana, to wszystkie jednoznacznie dowodzą eksperckich kompetencji Habilitantki w zakresie zdrowia publicznego.

Swoją pozycję naukową dr Agnieszka Genowska budowała we współpracy z licznymi krajowymi i zagranicznymi instytucjami i naukowcami, w szczególności z: Instytut Zdrowia Publicznego, Collegium Medicum, Uniwersytet Jagielloński; Instytut Medycyny Wsi w Lublinie; Instytut Zdrowia Publicznego, Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego w Warszawie (Departament Organizacji Opieki Zdrowotnej i Certyfikacji Medycznej); Uniwersytet w Kłajpedzie (Litwa), Uniwersytet Stradinska w Rydze (Łotwa). Podczas stażu naukowego na Uniwersytecie w Kłajpedzie Habilitantka była inicjatorką powstania międzynarodowego zespołu badawczego, który stanowił płaszczyznę współpracy naukowców z Polski, Litwy i Łotwy. Te działania, a jeszcze bardziej ich efekty w postaci wartościowych publikacji naukowych, dobitnie świadczą o jej zdolnościach do planowania i koordynowania międzynarodowej współpracy naukowej.

Podsumowując, dorobek naukowy dr Agnieszki Genowskiej spełnia wymogi do ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego.

Działalność dydaktyczna, organizacyjna i popularyzująca naukę

Habilitantka brała aktywny udział w tworzeniu planów studiów, sylabusów, efektów kształcenia dla studentów Wydziału Nauk o Zdrowiu, Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku. Jest aktywnym dydaktykiem prowadzącym zajęcia z zakresu podstaw polityki społecznej, podstaw polityki zdrowotnej, pomocy społecznej w Polsce, oraz samorządowej polityki zdrowotnej. Ponadto w latach 2004–2005 prowadziła wykłady z zakresu zdrowia publicznego w ramach studiów pomostowych dla pielęgniarek. Ekspercką pozycję dr Agnieszki Genowskiej z zakresu zdrowia publicznego potwierdza fakt powierzenia jej wykładów dotyczących tej tematyki organizowanych przez Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego w ramach kursów specjalizacyjnych dla lekarzy. Aż sześć nagród rektora za działalność dydaktyczną jest wyrazem środowiskowego uznania dla jej dokonań w tej dziedzinie.

Poza tym Habilitantka była promotorem bardzo licznych prac dyplomowych, licencjackich i magisterskich na Wydziale Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku. Jest także pomocniczym opiekunem naukowym w dwóch przewodach doktorskich prowadzonych na Wydziale Nauk o Zdrowiu oraz na Wydziale Lekarskim z Oddziałem Stomatologii i Oddziałem Nauczania w Języku Angielskim, uczelni, w której pracuje. Na podkreślenie zasługuje pełnienie przez Nią funkcji opiekuna roku studentów kierunku Zdrowie Publiczne, a także Jej udział w pracach Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej na kierunku Zdrowie Publiczne oraz Komisji Rekrutacyjnej na Studia Doktoranckie. Była członkiem Komitetów Naukowych licznych konferencji o zasięgu międzynarodowym.

Zaangażowanie Habilitantki w popularyzację nauki wyraża się dobitnie poprzez fakt, że jest redaktorem sześciu tomów monografii „Zagrożenia cywilizacyjne w położnictwie, ginekologii i neonatologii” opublikowanych w latach 2018–2022. Ponadto brała udział w audycjach radiowych promujących wiedzę dotyczącą potrzeb zdrowotnych populacji oraz stylu życia młodzieży.

Wyrazem uznania dla Jej kompetencji fachowych było zaproszenie do uczestnictwa w pracach multidyscyplinarnego zespołu badającego zdrowie i jego uwarunkowania w lokalnej populacji Białegostoku na zlecenie samorządu terytorialnego. Rekomendacje będące efektem prac zespołu posłużyły do przygotowania programów profilaktycznych, które zostały przyjęte do realizacji uchwałami Rady Miasta Białegostoku.

Podsumowując, osiągnięcia dr Agnieszki Genowskiej w zakresie działalności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzującej naukę należy uznać za wybitne. Uzupełniają one sylwetkę kompletnego naukowca i nauczyciela.

Podsumowanie

Dorobek naukowy, a w szczególności prace składające się na osiągnięcie naukowe dr Agnieszki Genowskiej oceniam pozytywnie. Na podkreślenie zasługuje spójność podejmowanej tematyki i jej użyteczny charakter. Osiągnięcie naukowe będące efektem realizacji długofalowych badań obserwacyjnych stanowi bez wątpienia istotny wkład w rozwój nauk o zdrowiu, a jednocześnie świadczy o umiejętności samodzielnego formułowania, organizowania oraz prowadzenia projektów naukowych.

W związku z powyższym zwracam się do Senatu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku o dopuszczenie dr Agnieszki Genowskiej do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

Prof. dr hab. Aldona Kubica

Bydgoszcz, dnia 30 listopada 2023